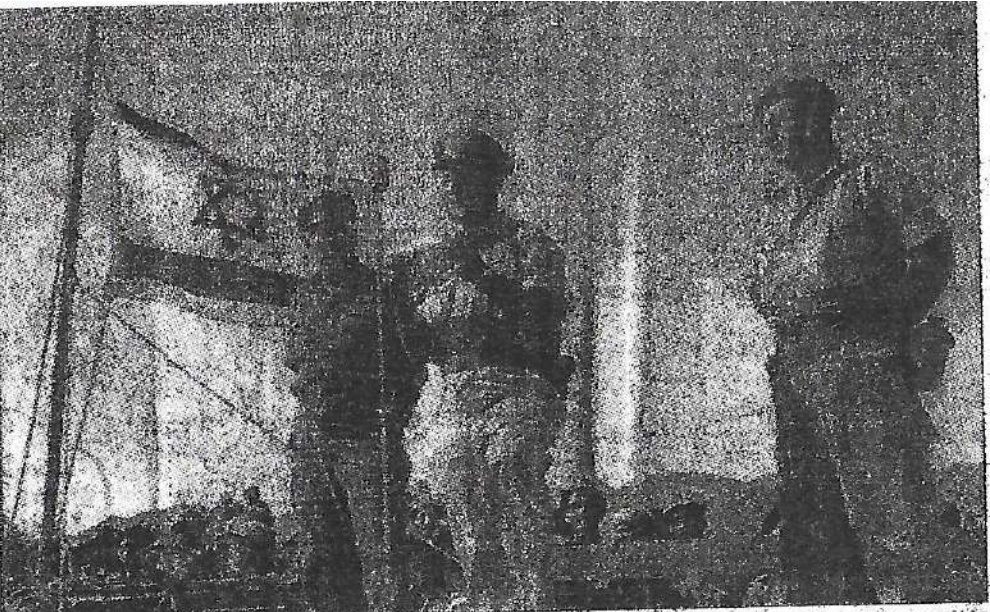

מלחמת סיני, תחילת המלחמה בקיץ... ישראל בדרך למלחמת סיני 56-55, משרד הכטחון, 847 עמ', שני כריכים, עם הערות ונספחים

הו המחקר החשוב ביותר שנכתב עד כה על מלחמת סיני, והוא משלב גישות למסמכים עם גישה מקצועית של היסטוריון. מספר מוצאות ביטוי שתי האסכולות במדיניות החוץ והבטחון הישראליים: אסכולת שרת מול אסכולת בן-גוריון. ד"ר הרר, למלחמת סיני נפתחה, עלי-פי גולני, בפעולת עזה, "חץ שחרור", שבוצע מיד לאחר שובו של בן-גוריון ון לתפקיד שר הבטחון בפברואר 1955, ואשר הביאה להסלמה בגלל תגובת היתר של נאצר. ראשית ההסלמה לא נולדה בעיסוקת הנשק המצרית-צבית בספטמבר 1955, אלא בפברואר-מרץ 1955.

על ההרב

בחגובה, נאצר שילח טרוריסטים לישראל, ואלה הרגו ופצעו אנשים שהשתתפו בחתונה במושב פטיש. בן-גוריון ון הציע להמשיך לגרוש את המצרים מרצועת עזה. ראש הממשלה שרת הצליח לגייס רוב נגד שר הבטחון והצב"ח עזר הודיה מהפריק, אך "הווי" של המלחמה היוממה "צו רצ" (עמ' 43). מסוף מרץ 1955 זאילך היה הבטיח לגרוש את המצרים לתגובה משמעותית, עליידי הסלמה של בעיות בטחון שונות, למרכיב מרכזי בעשייתו של הרמטכ"ל. הרמטכ"ל הסתייץ גם בתוכנית המלחמה היוממה של מחלקת התכנון המטכ"ל. מאפריל 1955 הוצמד זה ליה הבטחון היסודי והשומן (עמ' 67). הוראת הקבע צנתה דיין (באישור בן-גוריון) להיחלצת בקו עם מצרים היתה, כי במקרה של היתקלות או פתיחה באש מצד המצרים מותר למפקד במקום לבבול את המוצב המצרי הקרוב. ואמנם, הישראלים כבשו מוצב מצרי ב-22 באוגוסט 1955, בתגובה ליריות המצרים על סיור של צה"ל ליד מפלטים. ובשמהמצרים הפגינו את מול עז, ראש הממשלה שרת איפשר פעולת גמול, מבלי לדעת כי בלילה הקודם, 20-21 באוגוסט, נשלח כוח של צה"ל לתקוף מחנה צבאי מצרי באזור רפיח, זה היה מקרה ברור של העלמת מידע מראש הממשלה, שלא רצו כי למצרים היתה סיבה לירות על הסיור. כאשר שרת התחרט על פעולת גמול שאישר, הרמטכ"ל אמנם ביטל את הפעולות, אך הגיש את התפטרותו לבן-גוריון, שתבע הכרעה: "או קו שרת או קו בן-גוריון". שרת נאלץ, לאחר מבצע נגד משטרת תאן-זכס. 72 מצרים נהרגו ו 56 נפצעו. לאורך הגבול עם מצרים נוצר מצב מלחמה. עיסוקת הנשק, אשר הפריה את מאון החימוש בין ישראל ומצרים, דחתה את המלחמה, למרות הנסיון גות של דיין לכפות מלחמה יוממה על הממשלה, ואפילו על בן-גוריון, בפעולות הגמול בגבול המצרי בגבול הסודי (מבצע "כנרת", 12-11 מרצמבר, 1955) ובתכנון מלחמה יוממה נגד מצרים במיצוי ישראל.

מסדר הסיים בעשרת אל שייך. מימין לשמאל: אברהם פיה, משה דיין, אסף שוחטון, משה יענקל'ס, (אנפה הקשורה לחגור) התעלה ומצרים: "מבצע מוסקטור"

ביולי 1956 החלו האמריקנים להפעיל את מוסטי הייגול U2 שלהם נגד בריטניה המועצות, לאחר משבר טואץ הופעלו מטוסים אלה גם נגד בריטניה, צרפת וישראל. ואמנם, הם הגיבו מידע על מטוסי הייסטר, ובכלל על הרכב הצרפתי החרום לישראל (עמ' 192-205). לעומת העמדה הפרו-ישראלית הכסיסית של צרפת באותם ימים, לבריטים היו תוכניות צבאיות נגד ישראל, לתקוף את חיל האוויר הישראלי בבסיסי, להפציץ את כוחות הקרקע שלה, לפשוט על החוף הישראלי, ולהטיל מצור ימי על ישראל. זה למכור את היטות בן-גוריון להגיע להסכם עם בריטניה על מלחמה נגד האויב המשותף נאצר, כדי למנוע התקפת בריטית על ישראל, בתגובה לפעולות הגמול המסיביות של ישראל נגד ירדן, שמגבולה הפעיל נאצר סדר רצחני נגד ישראל. המחבר שוען, כי פעולת קלקיליה ב-12 באוקטובר בר, לא נועדה "לרחוק את בריטניה לפעולה משותפת נגד מצרים" (עמ' 328). יום לפני הפעולה בקלקיליה תבע יו"ר ועדת המטות הבריטיים, מרשל-אוור דיין טו, שממשלת בריטניה תחליט סוף סוף מיהו האויב: ישראל או מצרים. ראש הממשלה אהרן חלליט' להעורר בישראל לחיסול האויב המשותף נאצר. בוועידת ספר ב-23 באוקטובר, שבה תחלט על השילוב של ישראל צרפת ובריטניה נגד מצרים, דחפו דיין ופרס את בן-גוריון למלחמה הישראלית כלל לא התוכחו על עצם העיקרון שממשלת ישראל תפתח במלחמה תיתן בידי בריטניה וצרפת את "העילה" לתקיפת מצרים, אלא על התנאים שבהם תעשה זאת. התקבל תרעין של דיין, שה"עילה" - הפורבוקציה הישראלית -

לה הפלת נאצר היתה המטרה הראשית בין מטרת המלחמה של בן-גוריון, במסגרת כינונו של מרחב תיכון חדש. התיאום בין שלושת השותפים "קנוניה", ישראל, צרפת ובריטניה, חייב את הרמטכ"ל דיין להמנע מחשיפת מלאה של התוכנית בפני מפקדי צה"ל, זה גרם לאסונות אסף שמחונני, מפקד פיקוד הררוב, "לא הבין וולא יכול היה להבין שכן גם הוא לא היה שותף לסוד המדיני" (עמ' 619). מבחינתו, המטרה היתה כיבוש כחול-לבן של סיני. לכן הוא הקדים, בניגוד להוראות דיין, את מתקפת צה"ל בצפון סיני ב-36 שעות - חוד פיזור ערפל לעבר הפיקוד העליון. בשיחתו עם בן-גוריון, יום לפני שפדח במטוס ב-6 בנובמבר, חשף שמחונני את תחושותיו: "יש לי הרגשה שהולכת לקרות התפוצצות חריפה מאד ביני וביני הרמטכ"ל. קיבלתי אתמול מקודה לשחק ולא לספר מה שהיה". שמחונני הודה בפירוש שפתח על דעת צמחן בהתקפה, כי "אי אפשר לנהל מלחמה עליידי מתן-פקוד דות... לדעתו במלחמה יש תמיד אימפרוביזציה... אני לא יכול לקבל פקודה... אני לא אוהב שמנסים להכתיב לי את דעתו, יש לי דעות חופשיות". סופרו של שמחונני היה נד, דיין נפרע ממנו כאשר סירב לקחת את אלוף פיקוד הררוב למסדר הסיים של המלחמה ב-6 בנובמבר בשאר-אל-שייך במטוס הרמטכ"ל. שמחונני נאלץ לטוס למסדר במטוס קל. בשבוע מן הטקס סתפה הוח עזה את המטוס. אלוף הפיקוד הסיים התרסקי בשטח ירדן חוסר התיאום בין הפיקוד העליון לתנועת הכוחות בשטח, הייתה בין היתר גורם לתאונות, והן היחידות ישראליות שהתקופו שוב ושוב על ידי חיל האוויר הישראלי ונצמדו להן אמירות כבדות. עצם הנחיתה של הצנחנים באזור הקרוב באורה יחסי לתעלה סיפק את "העילה" המבוקשת עליידי הצרפתים והבריטים, ולא היה כל צורך להלל שם קרב, אך אריק שרון, שסבל מחוסר תעסוקה המבצעית בעיצומה של המלחמה, קיבל אישור מרמטכ"ל זאבי לערוך רצו "סיור" במיצר אל חיסאן, למרות שדיין שלח אותו לשרון כדי למנוע ממנו לפעול. הצנחנים, כידוע, שילמו בקורבנות רבים עבור "העילה", שאי פשרה לבריטניה וצרפת לתקוף את מצרים. רבים מהם נפלו בהפצצות האוויר של המצרים, ולא רק קרב שניהל "הסיור". הספר מסכם את משמעותו של קרב אל חיסאן כאחד "משיאה של מלחמת סיני, לא בשל חשיבותו המבצעית, אלא משום העובדה שהיה זה הביטוי הגולט ביותר להסתבכות צבאית שנבעה משיקול מביני...". (עמ' 536). לא חוסקו מסקנות כלפי שרון או כלפי זאבי. הרוחניים העיקריים למלחמת סיני היו דיין ופרס, אשר שללו את גבולות 1949 כגבולות הקבע של המדינה. העוזו המדינית של פרס חבדה עם העוזו הצבאית של דיין בדרך למלחמת סיני. השניים העריצו צו את בן-גוריון אך גם למרו להסות אותו לצידו שנראה להם נכון ולדחוק בו כאשר נראה להם שכך גוריון רוצה, אך אינו מע.